

Om natuur die als zeer bijzonder beschouwd wordt te behouden, heeft de Europese Unie het initiatief genomen voor Natura 2000. Voor 23 Limburgse gebieden worden in het kader hiervan momenteel beheerplannen opgesteld, waaronder 15 onder verantwoordelijkheid van de Provincie Limburg. Een van die vijftien is De Maasduinen, een meer dan 5000 ha groot natuurgebied ten oosten van de Noordlimburgse Maas.

De Maasduinen: veel meer dan alleen een zandbak

Door Paul Seelen

Het zal een jaar of zes geleden geweest zijn. Op het hoofdkantoor van Limburgs Landschap in Arcen kwam een telefoontje binnen. Een oudere dame - duidelijk in paniek - vertelde via haar mobieltje, dat ze tijdens haar wandeling in De Maasduinen de weg was kwijtgeraakt. Een bereidwillige boswachter rukte vervolgens uit en hielp haar uit de brand.

Een anekdote die ooit het Dagblad voor Noord-Limburg haalde. De weg kwijt raken in De Maasduinen, een natuurgebied dat vergeven is van de wandelroutes? "Dat kan eigenlijk niet", geeft Arjan Ovaa, stafmedewerker van grootste eigenaar Limburgs Landschap, glimlachend toe. "Het gebied is weliswaar voor Limburgse begrippen zéér groot, maar wel ook erg smal en doorsneden door flink wat wegen".

Het Geldernsch-Nierskanaal, een van de mooiste beken van Noord-Limburg, vinden Jos Hoogveld (links) en Arjan Ovaa (foto: Lé Giesen)

Meer dan 5000 ha meten De Maasduinen op dit moment en het oppervlak neemt door aankopen nog steeds toe. Doordat het voor de landbouw vroeger nauwelijks bruikbaar was, heeft het landschap van De Maasduinen hier en daar nog kenmerken van een oerlandschap. Het wordt gedomineerd door tot 25 meter hoge duinen van rivierzand, dat opgestuwd is door de wind. Verder zijn er te vinden: Maasweiden, droge loof- en naaldbossen, heidevelden met enige verspreide bomen en boomgroepjes, vennen, (actief) hoogveen (volgens sommigen zeker zo goed van kwaliteit als in De Peel) en akkers. "De Maasduinen is dus veel meer dan een zandbak", benadrukt Arjan Ovaa. "Het is het meest afwisselende drogere natuurgebied van Limburg."

Heide, bossen en vennen hebben elk hun eigen, specifieke flora en fauna. Op de heide domineren struikheide en bochtige smele, op de vochtigere delen pijpenstrootje en dopheide, en op venoevers het vleesetende plantje zonnedaauw. De heide is een uitstekend leefgebied voor insecten, waaronder de blauwvleugelsprinkhaan. Deze insecten vormen een belangrijke voedselbron voor de levendbarende en de zandhagedis. Tussen de heide houdt zich de (niet giftige) gladde slang op. Aan vogelsoorten treffen we er onder meer de boomleeuwerik en de nachtzwaluw aan. In de bossen is het aantal vogels groter dan op de heide. De zwarte specht broedt er in de beukenlanen, restanten van de oude landgoederen. Broedvogels kent vooral De Hamert veel: rond honderd verschillende soorten - er zijn niet veel andere gebieden in Nederland waarvoor dat geldt. En dan zijn er natuurlijk nog de natte delen van De Maasduinen: de talrijke vennen, het Geldernsch-Nierskanaal, een van de mooiste beken van Noord-Limburg (waarin zelfs een bever woont) en moerasachtige gebiedjes.

Als Arjan Ovaa in De Maasduinen komt, heeft hij altijd zijn verrekijker bij zich. "Drie jaar geleden zat hier wekenlang een slangenarend, afkomstig uit het Middellands Zeegebied. Een paar weken geleden trokken 1100 toeterende kraanvogels over, waarvan er enkele in het gebied neerstreken. Tja, dat is zelfs voor een professional smullen."

De grote natuurbeheerders (Limburgs Landschap, Staatsbosbeheer en de gemeente Bergen) hebben voor De Maasduinen nog een verlanglijstje: de verschillende heidepercelen moeten door middel van corridors verbonden worden, bij Reindersmeer moet meer stuifzand komen en de vennen moeten worden uitgebreid. Stichting het Limburgs Landschap werkt op dit moment aan de oostzijde van De Hamert aan een nieuw stuk Heerenven. "Van een voormalig stuk landbouwgrond wordt de

voedselrijke bovenlaag weg gegraven”, legt Jos Hoogveld, senior medewerker van het waterschap, uit. “Daarna worden de afwateringsloten in de omgeving dichtgegooid. De waterhuishouding herstelt zich daarna vanzelf: het nieuwe stuk ven vult zich.” Het Heerenven is nu al zeer bijzonder. “Het staat”, zoals Jos - zelf sinds zijn jeugd al een groot natuurkenner - het uitdrukt “stijf van de rode lijstplanten”. Niet alleen op De Hamert worden voorheen ontgonnen vennen in ere hersteld. De Bergerheide is onlangs verrijkt met het Lelieven en het Wolfsven. “Het waterschap werkt samen met de natuurbeheerders aan dit herstel en aan het terug ringen van verdroging”, concludeert Hoogveld. “Voor natuur belangrijke beken worden weer natuurlijker gemaakt, zoals het Gelderssch Kanaal en de Eckeltsebeek bij Afferden”. In Arjan Ovaa’s ‘zandbak’ De Maasduinen wordt het nog steeds almaar natter.

Bent u benieuwd naar de toekomst van de natuur in Maasduinen? Kom dan naar de informatieavond over de Natura 2000 beheerplannen op 8 april in het gemeentehuis van Venray aan de Raadhuisstraat 1. Aanvang 19.30 uur. Kijk voor meer informatie op www.natura2000beheerplannen.nl .

Foto-onderschrift:

Het Gelderssch-Nierskanaal, een van de mooiste beken van Noord-Limburg, vinden Jos Hoogveld (links) en Arjen Ovaa.

Foto Lé Giesen